

Bryologische Rundbriefe založený r. 1990 J.-P. Frahmem je od letošního roku rovněž vydáván pod záštitou BLAM. Kromě vydávání výše uvedených tří periodik je činnost společnosti zaměřena na přípravu a realizaci velkých exkurzí, jež jsou pravidelně pořádány každý rok. Kromě Alp byly v minulosti navštíveny např. i Turecko a Španělsko - z toho je vidět, že aktivita není zaměřena pouze na střední Evropu. Kromě toho jsou pořádány také menší specializované exkurze a kursy. V současné době má společnost kolem 400 členů z mnoha zemí. Členský příspěvek představuje předplatné časopisu *Herzogia* a činí ročně 35 DM (pro studenty 25 DM), bryologický nebo lichenologický zpravodaj dalších 10 DM navíc. Sekretářem a pokladníkem BLAM je Dr. Volker John, Pfalzsmuseum für Naturkunde, Hermann-Schäfer-Str. 17, D(W)-6702 Bad Dürkheim.

Volker John

Přízní

M.O.Hill, C.D.Preston & A.J.E.Smith (1992): Atlas of the bryophytes of Britain and Ireland. Vol. 2. Mosses (except Diplolepidae). - Harley Books, Great Horkeley, 400 p.

Druhý díl třídílného Atlasu mechorostů Británie a Irska zahrnuje mechy izolovaných tříd *Sphagnopsida* a *Andreaeopsida* a devět řádů třídy *Bryopsida*. Mapy rozšíření jednotlivých druhů v síti 10x10 km jsou výsledkem třicetiletého průzkumu flóry mechorostů Britských ostrovů členy Britské bryologické společnosti. Kniha obsahuje 367 map rozšíření, přičemž u každé mapy jsou uvedeny poznámky o biotopu druhu, jeho reprodukční biologii a o rozšíření mimo sledované území. V mapách jsou rozlišovány údaje před (včetně nedatovaných) a po roce 1950.

Úvodní kapitola předního bryologa A.C.Crundwella "Mehorosty Británie a Irska v Evropském kontextu" uvádí řadu zajímavých tabulek. První shrnuje druhy introdukované do Británie a Irska, které nejsou známy z kontinentální Evropy. Druhá uvádí 19 druhů endemických pro Británii a Irsko. Některé z nich, jak uvádí autor, jsou ale pochybné taxonomické hodnoty a 5 z nich je známo pouze z originální lokality. *Ditrichum plumbicola*, které je rovněž v tomto seznamu, uvádějí ovšem rovněž Düll et Meinunger (1989) z Německa. V dalších tabulkách jsou shrnuty druhy ve sledovaném území původní a na kontinentu se nevyskytující druhy oceánicko-subalpinského elementu, přítomné rovněž v kontinentální Evropě. Poslední tabulka uvádí druhy známé z evropského kontinentu, jež v Británii a Irsku dosud známy nejsou.

Celé dílo je perfektně formálně a graficky zpracováno a také svojí koncepcí může sloužit jako vzor pro zbývající části našeho kontinentu. Ivan Novotný

R.Ochyra, P.Szmajda & H.Bednarek-Ochyra (1992): Atlas of the geographical distribution of mosses in Poland. Part 8. - W.Szafer Institute of Botany & A.Mickiewicz University, Kraków & Poznań, 77 p. + 10 maps.

Setkáváme se s osmým pokračováním Atlasu rozšíření mechů v Polsku, které je součástí projektu Atlasu rozšíření výtrusných rostlin započatého již v roce 1962 prof. Czubińskim ve spolupráci s J.Szweykowskim. Do r. 1991 bylo v rámci tohoto projektu publikováno 9 svazků série lišejníky, 10 svazků série jätrovky a 7 svazků mechařské řady. V osmé části je zpracováno rozšíření *Amblyodon dealbatus*, *Catocopium nigratum*, *Bartramia ühyphylla*, *B. halleriana*, *B. pomiformis*, *Herzogiella striatella*, *Loeskeobryum brevirostre*, *Hylocomiastrum pyrenaicum*, *H. umbratum* a *Ulotophyllum*. V textové části je u každého druhu shrnuto jeho rozšíření v Polsku, ekologie a celosvětové rozšíření. Dále je v tomto svazku publikován aktualizovaný seznam mechů Polska zahrnující 677 druhů. Ivan Novotný

H.Kutzelnigg, W.Ostendorp & R.Düll (1992): Moosbibliographie Zentraleuropas. Bibliography of bryological literature of Central Europe. - IDH Verlag Bad, Münsterreifel-Ohlerath, 413 p.

Kniha obsahuje 7520 citací bryologické literatury Německa, Rakouska, Švýcarska a výběru ze sousedních států včetně Československa až do roku 1992. V případech, kde nejsou z titulu patrný důležité údaje, je v závorce připojen ještě krátký komentář. Dále jsou doplněny změny podle nejnovějšího stavu nomenklatury. Citace prací jsou navíc doplněny o podrobnější charakteristiku (např. práce bibliografické, floristické, ekologické, taxonomické, karyologické, geografické, s mapami rozšíření, určovací klíče, červené seznamy a údaje o ohrožení a pod.). Vzadu jsou připojeny rejstříky tématicky uspořádané, které ulehčují přístup k pracem z různých oborů, popř. území. Práce poskytuje důkladný přehled o bryologické literatuře stř. Evropy v širokém záběru; je publikací záslušnou a velmi potřebnou.

Valentin Pospíšil

Purvis O.W. et al., eds. (1992): The lichen flora of Great Britain and Ireland. - Brit. Lichen Soc. & Natural Hist. Mus. Publ., London, 710 p.

Obdivuhodný rozvoj lichenologie ve Velké Británii přinesl očekávané ovoce nejvyšší kvality. Britská lišejníková flóra, zahrnující 1700 taxonů ve 262 rodech, je kolektivním dílem 49 britských i zahraničních specialistů. Z úvodních kapitol je nejvýznamnější nástin systému lichenizovaných hub a zejména rodové klíče spolu s klíči k určování sterilních korovitých lišejníků. Vlastní část obsahuje spolu s druhovým klíčem podrobné popisy rodů a druhů (zvlášť zdůrazněny jsou znaky odlišující taxon od druhů podobných) zahrnující informace o chemismu, ekologii a rozšíření jak v Británii, tak ve stručnosti i světově. Knihu uzavírá velmi zevrubný slovníček doplněný názornými pěrčkami. Dílo představuje nesmírně cennou publikaci vysokého standardu, která i přes určité odlišnosti britské a středoevropské lišejníkové flóry je nezbytnou publikací. Postupně se jistě stane významnou součástí knihoven většiny lichenologů; cena činí 50 liber. Kniha je v knihovně CBS a BÚ AV ČR v Průhonících.

Jiří Liška

Ve dnech 16. - 18. dubna se v nizozemském Wageningenu konalo pracovní setkání specialistů zabývajících se sledováním vlivu zemědělství na lišejníky pod názvem Workshop on effects of agriculture on lichens. Šlo o první akci tohoto druhu, kterou organizovali dr. D.H.Brown a dr. H. van Dobben a účastnilo se jí 30 lidí z 12 zemí. Referátová a diskusní část pokrývala celou šíři problematiky: floristické studie a sledování trvalých ploch, biochemické a fyziologické aspekty reakce na znečištění, stupnice citlivosti, vliv pesticidů. Setkání bylo velice užitečné a cenná byla zejména konfrontace zkušeností z různých zemí, která ukázala na značnou složitost celé problematiky díky spolupůsobení dalších vlivů (různé typy znečištění, klima). Dusíkaté znečištění zahrnuje různé a často protichůdné aspekty: vliv amoniaku, amonnych iontů, dusičnanů a oxidů dusíku. Nizozemí je známo jako země s nejvyššími koncentracemi dusíkatého znečištění v Evropě; navíc zde klesají emise síry. V praxi to znamená ustupující acidofilní druhy (i *Lecanora conizaeoides!*) a nástup mnohých druhů (např. *Parmelia revoluta*); na trvalých plochách stoupl za 13 let průměrný počet epifytů na stromě z 11 na 18 druhů - proto i byť krátká a deštivá exkurze byla zajímavá. V budoucnosti je zamýšlena další spolupráce a příprava evropského projektu.

jl

Projekt mechy jako indikátory znečištění

Český ústav ochrany přírody zpracovává informační systém ochrany přírody, který by měl být závazný pro všechna pracoviště ČÚOP a národní parky. Tento projekt nepředstavuje nic jiného, než využití mechů jako indikátorů znečištění a je součástí rozsáhlejšího dánsko-švédského projektu v Evropě, který organizuje severská rada v Oslo. Cílem je kvalitativně i kvantitativně charakterizovat regionální depozice těžkých kovů v Evropě, indikovat významné zdroje a rozsah znečištění. Pro tento účel byly vybrány druhy *Hylocomium splendens* a *Pleurozium schreberi*. Stanovovány jsou koncentrace Cd, Cu, Pb, Zn, Fe, Mn, Ni a Cr, vzorky jsou analyzovány plamennou metodou AAS. V České republice zahrnuje odběrová síť velkoplošné CHKO. K dispozici jsou data ze čtyř odběrových sezón 1986-1990. Zpracování výsledků se právě provádí, statistické zhodnocení bylo provedeno zatím pouze z let 1986-87. Další informace podá Z. Stanzelová, ČGÚ, Malostranské nám. 19, 118 21 Praha 1. [Poznámka: Na sledování koncentrací těžkých kovů v mechorostech získala grant CEU rovněž A. Lepšová (ÚEK AV ČR, Č. Budějovice).]

Naďa Gutzerová

Vědeckovýzkumná stanice Abisko (Švédsko)

Historie této stanice je poměrně stará; první terénní stanice zde vznikla v r. 1903 a od r. 1935 je stanicí Královské švédské akademie věd. Abisko se nachází asi 200 km za polárním kruhem 80 km V od norského Narviku na břehu velkého jezera Torneträsk ve výšce 385 m n.m. Stanice umožňuje švédským i zahraničním vědeckým pracovníkům věnovat se výzkumu specifických podmínek okolí. Pro vědecké účely je jako přírodní rezervace chráněno 46 ha březového lesa. Ve vzdálenosti 10-30 km se nachází 5 menších terénních stanic. Vlastní stanice působí spíše dojmem malého vědeckého ústavu, který má v současnosti 5 budov, v nichž můžeme najít celkem 22 pracoven a dokonale vybavených laboratoří. Součástí je i meteorologická stanice, kde probíhají měření nepřetržitě více než 80 let. V okolí stanice jsou dále dvě experimentální zahrady. Na stanici většinou probíhají dlouhodobé výzkumné projekty týkající se jak ekologie rostlin, tak i meteorologie. Hlavní náplní ekologických projektů je studium dynamiky rostlinných populací a identifikace limitujících faktorů. V r. 1992 zde probíhaly tyto projekty: ekologie břízky (*B. pubescens* ssp. *toruosa*), srovnávací studie koloběhu dusíku a uhlíku v arktických a alpských druzích rostlin, životní cyklus a adaptace *Carex bigelowii*, rozdíly v ekologických nárocích některých kryptogam pod a nad přirozenou hranicí lesa, srovnání růstu rostlin s klonální architekturou (*Linnaea borealis* a *Lycopodium annotinum*), ekologie *Parnelia olivacea* jako indikátora výšky sněhové pokrývky, autekologie druhů r. *Pinguicula*, ekofyziologie *Cetraria nivalis*, vliv zvýšeného UV-B záření na strukturu a funkci terestrických rostlin a ekosystémů, kompetice a koexistence v rostlinných společenstvech. Velkým projektem je ITEX (Int. Tundra Experiment) probíhající již více než 10 let na rašeliništi u Stordalen, který sleduje růst a demografii vybraných druhů rostlin, mj. i rašelinků. Po bryologické stránce je široké okolí Abiska dobře prozkoumáno (mechoroty publikoval Mårtensson, 1956). Právě díky zájmu stanice byla tato oblast navštěvována bryology; mezi nimi byl i Josef Podpěra, který navštívil Abisko roku 1925 u příležitosti mezinárodní fytogeografické exkurze. Ze své návštěvy udává 55 taxonů r. *Bryum*, které Mårtensson redukoval na 24. Svě odojmy z Abiska a celé Skandinávie shrnul Podpěra do příspěvku (Příroda 18: 9-10), který můžete - samozřejmě v češtině - najít i v knihovně stanice v Abisko.

Naďa Gutzerová